

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolors åtgärder vid
fusk gällande Örnsköldsviks gymnasium Sigma i
Örnsköldsviks kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Örnsköldsviks gymnasium Sigma i Örnsköldsviks kommun avseende kvaliteten i skolenhetens åtgärder vid fusk. Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Följande frågeställningar ingår i granskningen:

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?
2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 1.

Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 finns granskningens författningsstöd. I denna granskning använder Skolinspektionen begreppet "vilseledande" som synonym till begreppet "fusk".

Beslut

Rektorns ledning och samordning av arbetet för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Örnsköldsviks gymnasium Sigma uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att rektorns ledning och samordning av arbetet med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger lärarna förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Lärarnas beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Örnsköldsviks gymnasium Sigma uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att lärarnas arbete med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger dem beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Rektorns ledning och samordning

Lärarnas förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att ge lärarna förutsättningar att arbeta för att utveckla sin bedömningspraktik samt deras möjligheter att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att arbeta med sin bedömningspraktik för att motverka vilseledande

Granskningen visar att rektorn möjliggör för lärarna att arbeta med bedömning och betygssättning på ett sätt som stärker varje lärares beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna har tid att arbeta med att utveckla sin bedömningspraktik och att de inom ramen för detta även inkluderar frågor som handlar om att motverka och upptäcka vilseledande. I intervjuer med såväl lärare som rektorn framkommer att frågor som rör fusk och otillåten AI-användning i skolarbetet är aktuella frågor på skolenheten och att lärarna har möjligheter att fördjupa sig och utveckla sitt arbete med att stärka sin beredskap. Rektorn och en biträdande rektor uppger vid intervju att lärarna har avsatt tid för att arbeta med bedömning och betygssättning vilket inkluderar frågor kopplade till att motverka fusk. Lärarnas arbete med att uppdatera examinationsformer med anledning av AI är en del av det arbetet. Lärarna uppger vidare att rektorn gett dem goda förutsättningar att fortlöpande kunna följa elevernas process i gymnasiearbetet. I dokumentation från huvudmannen och i intervjuer med lärare och rektorn framkommer vidare att skolan regelbundet har studiedagar där frågor om fusk och AI är återkommande inslag.

Lärarnas förutsättningar att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande

Granskningen visar att rektorn skapar goda förutsättningar för lärarna att samverka i syfte att stärka deras beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna regelbundet samverkar med varandra och att de inom ramen för detta bland annat samarbetar för att motverka och upptäcka vilseledande.

Av inkommen dokumentation samt av rektorsintervju och intervjuer med lärare framgår att lärarna på skolenheten är organiserade i både arbetslag och i ämneslag. Det finns tydliga mötesstrukturer, som utgår från skolans systematiska kvalitetsarbete, där lärarna träffas veckovis i de olika konstellationerna och där samverkan som berör undervisning och bedömning och betygssättning är en viktig del. Rektorn berättar att arbetslagen har avstämning en gång i månaden utifrån det systematiska kvalitetsarbetet och att de emellanåt arbetar med frågan om att motverka och upptäcka fusk. Lärarna berättar att de samarbetar kring frågor som handlar om att motverka och upptäcka fusk i samband med att de utformar bedömningssituationer, där förändrade examinationsformer med anledning av AI är en del. Lärarna uppger att de har ett nära samarbete med varandra som i hög grad bidrar till att stärka deras beredskap att motverka och upptäcka fusk. Lärarna i yrkesämnen berättar till exempel att de drar lärdom av hur lärarna i teoretiska ämnen utformar bedömningssituationer i sina ämnen för att minska riskerna för fusk. Rektorn och lärarna uppger att lärarna också samverkar under studiedagar där de bland annat diskuterar hur de kan arbeta för att motverka och upptäcka vilseledande.

Rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om lärarnas behov av kompetensutveckling gällande fusk och erbjuder vid behov sådan kompetensutveckling.

Av granskningen framgår att rektorn tar reda på vilka behov lärarna har av kompetensutveckling gällande frågan om vilseledande vid bedömningssituationer. Rektorn uppger att hen med utgångspunkt i skolans systematiska kvalitetsarbete tar reda på lärarnas behov av kompetensutveckling både på individ- och gruppnivå. Såväl rektorn som lärarna uppger att rektorn för en dialog med lärare om behov av kompetensutveckling kopplat till bland annat digitalisering och AI vid medarbetarsamtal, ämnes- och arbetslagsmöten samt vid studiedagar. Lärarna berättar att rektorn regelbundet återkopplar och följer upp lärarnas behov.

Av granskningen framgår också att rektorn ger lärarna möjlighet att delta i kompetensutvecklingsinsatser med koppling till arbetet för att upptäcka och motverka vilseledande. Enligt rektorn och lärarna har skolan varit snabb på att identifiera de utmaningar som följer med den tekniska utvecklingen kopplat till AI och hur skolan ska arbeta för att möta dessa. I dokumentation från huvudmannen och i intervjuer med lärare samt rektorn framgår att skolan har en förstelärare som har uppdraget att utveckla det pedagogiska arbetet med hjälp av digitala

verktyg. Försteläraren handleder och håller återkommande i föreläsningar och workshops för hela skolans personal. Rektorn säkerställer även att nyanställda och obehöriga lärare utöver att de tilldelas en mentor alltid får stöd av försteläraren i digitalisering. Vidare framgår av intervju med lärarna att en av skolans lärare har genomgått en kurs på 7,5 högskolepoäng vid Umeå universitet som handlar om AI i undervisningen.

Samordnad information på skolan

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att samordna information om betyg, rättigheter och skyldigheter på skolan och som inkluderar frågor om vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt och att lärarna ska informera eleverna på skolan om vad som är tillåtet och inte i anslutning till bedömningstillfällen.

Rektorns arbete med att samordna information om vilseledande på skolan

Granskningen visar att det finns information som innefattar skolenhetens förhållningssätt och rutiner för att hantera fusk. Informationen är samordnad, enhetlig och väl avvägd.

Av granskningen framgår att det på skolenheten finns samordnad och enhetlig information om betyg, rättigheter och skyldigheter och att denna information inkluderar frågor om vilseledande. Granskningen visar att lärarna även ger denna information vid samordnade tillfällen. Det framkommer vid samtliga intervjuer att lärarna vid ett antal tillfällen under läsåret informerar eleverna om betyg, rättigheter och skyldigheter samt skolans regler och rutiner, däribland reglerna vid bedömningssituationer som till exempel vid nationella prov och rutinerna vid fusk samt vilka konsekvenserna blir om någon elev skulle fuska. Enligt rektorn, lärarna och eleverna är informationen som eleverna får samordnad och i enlighet med skolans riktlinjer. Informationen ges vid terminsstart, utvecklingssamtal och inför bedömningssituationer. Rektorn uppger att mentorstiden är utökad för att eleverna ska få tid att befästa exempelvis skolregler och förväntansdokument. Ordningsreglerna finns även publicerade på skolans gemensamma digitala plattform som både elever och vårdnadshavare har tillgång till. Skolan skickar också ut förväntansdokument samt bjuder in till vårdnadshavarmöte under år 1 för att bland annat informera om skolans ordningsregler, vilka inkluderar regler om fusk.

Det framgår vidare av granskningen att lärarnas information till eleverna om vad som gäller vid fusk är väl avvägd och inte tar omotiverat stort utrymme av undervisningen. Lärarna berättar att den information de ger till eleverna utgår från skolans gemensamma riktlinjer och arbetssätt men att de också kan anpassa

hur de informerar utifrån aktuell elevgrupp samt vad som är aktuellt för en specifik årskurs. Rektorn uppger att lärarna i hög utsträckning anpassar informationen utifrån elevgrupp och elevernas behov. Intervjuade elever anser att informationen är relevant.

Rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande fusk och användning av generativ AI.

Av granskningen framgår att det finns gemensamma förhållningssätt gällande fusk på skolenheten. Rektorn, den biträdande rektorn och lärarna uppger samstämmt att det finns en samsyn bland rektorn och lärarna kring skolenhetens förhållningssätt gällande fusk. Rektorn och lärarna berättar att rektorn går igenom de gemensamma förhållningssätten med lärarna vid varje läsårsstart. Vidare berättar lärarna att de känner till och tillämpar de gemensamma förhållningssätten och att de fortlöpande diskuterar dem vid ämnes- och arbetslagsmöten samt i forum där fler lärare deltar, exempelvis vid skolans studiedagar. Lärarna berättar även att frågan om vad som är tillåten respektive otillåten AI-användning är aktuell på skolan. Lärarna uppger att de bland annat diskuterat att vad som är tillåtet och inte tillåtet kan skilja sig åt mellan ämnen. Eleverna uppger att det vid genomförande av vissa uppgifter kan vara otydligt huruvida användning av AI-verktyg är tillåten. Samtidigt uppger rektorn, lärarna och eleverna samstämmt att AI-verktyg inte är tillåtet vid prov eller andra bedömningstillfällen.

Rektorns arbete för att lärarna ska informera eleverna om vad som gäller vid vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna bedriver ett aktivt arbete för att göra informationen om vad som gäller vid vilseledande känd bland eleverna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna informerar eleverna om betyg, rättigheter och skyldigheter gällande fusk och användning av AI-verktyg. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn har gett lärarna i uppdrag att vid terminsstart, under mentorstiderna samt vid kursstart informera eleverna om regler vid examination och rutiner för fusk. Rektorn berättar att det av årshjulet framgår när elever och lärare ska få information om olika rutiner, däribland när mentorerna ska informera eleverna om skolreglerna. Lärarna berättar att rektorn vid läsårsstart i samband med arbetsplatsträffar (APT) går igenom skolans rutiner samt informerar när ordningsreglerna uppdateras, där regler om fusk ingår. Eleverna bekräftar att lärarna vid kursstart informerar dem om vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet samt att lärarna kontinuerligt samtalar med eleverna om vikten av att inte fuska och att lära sig för sin egen skull. Samtidigt framkommer det att några elever upplever att det inte alltid är tydligt vad som är tillåtet och inte när det gäller användning av AI-verktyg.

Lärarna uppger att de informerar om det men håller med om att det finns möjlighet att förtydliga det ytterligare.

Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten för att hantera vilseledande samt för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna.

Rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för att hantera vilseledande

Granskningen visar att rektorn ser till att det finns gemensamma arbetssätt för hur situationer där en eller flera elever vilseleder ska hanteras och att rektorn ger lärarna ett aktivt stöd i sådana situationer.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att det finns gemensamma arbetssätt på skolenheten för hur rektorn och lärarna ska hantera situationer när elever försökt vilseleda. Av inkommen dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det vid skolan finns rutiner för hantering av fusk och en konsekvenstrappa som beskriver vilka åtgärder som är aktuella i olika situationer av vilseledande. Rektorn uppger att hen tillsammans med lärarna regelbundet i olika forum diskuterar de gemensamma rutinerna för hur de ska hantera fusk. Lärarna uppger att de följer de gemensamma rutinerna och arbetssätten samt att de brukar ta hjälp av varandra i de fall de misstänker att en elev har fuskat.

Granskningen visar vidare att rektorn ser till att både lärare och elever får stöd i situationer då elever har fuskat. Av intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn har beredskap och vid behov ger stöd både till lärare och elever vid situationer som rör fusk. Rektorn ger stöd till lärarna genom att vara tillgänglig för rådgivning i enskilda ärenden och för att tydliggöra hur lärarna ska tillämpa rutinerna. Exempelvis kan rektorn vara ett stöd i komplexa fusksituationer samt stödja läraren i samtal med elev och vårdnadshavare. Rektorn och lärarna uppger att de har ett starkt elevfokus på skolan och för att minska risken för att elever upprepat fuskar erbjuder de omgående stöd, exempelvis genom att koppla in elevhälsoteamet.

Rektorns arbete för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna

Granskningen visar att rektorn verkar för att skolenhetens gemensamma arbetssätt är kända bland lärarna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna känner till rutinerna för hur de ska hantera situationer där elever vilseleder. Enligt rektorn och lärarna finns det tydliga rutiner som lärarna såväl känner till som tillämpar vid händelser där elever ertappas med att fuska. För att få rutinerna för hantering av vilseledande kända bland lärarna diskuteras dessa på arbetslags- och ämneslagsmöten. Rektorn berättar att hen vid behov även förtydligar rutinerna i enskilda samtal eller vid gemensamma genomgångar, exempelvis på studiedagar och läsårsstart. Genom kontinuerlig uppföljning inom det systematiska kvalitetsarbetet säkerställer rektorn att lärarna känner till och tillämpar rutinerna på ett likvärdigt sätt.

Lärarnas beredskap och arbetssätt

Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande samt lärarnas arbete för att utveckla sina bedömningssituationer.

Lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande

Granskningen visar att lärarna arbetar medvetet med att utforma bedömningssituationer och betygsunderlag och att de i detta arbete gör avvägningar för att minska risken för fusk.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar på flera sätt för att kontrollera bedömningssituationer inklusive gymnasiearbetet, så att de bedömningsunderlag de inhämtar ska vara tillförlitliga. Lärarna uppger att de inte längre använder inlämningsuppgifter för bedömning av elevernas kunskaper och i stället ser till att eleverna gör de flesta examinationer på plats i skolan. Lärarna berättar att inlämningsuppgifter utanför lektionstid fortfarande används, men att de då endast rör sig om övningsuppgifter som inte utgör grund för betygssättning. Lärarna använder sig numera även av seminarium som examinationsform i högre utsträckning än tidigare. Vid praktiska bedömningstillfällen inom yrkesämnena är det vanligt förekommande att lärarna följer elevernas arbetsprocess över tid vilket försvårar för eleverna att fuska. När eleverna genomför skriftliga prov och nationella prov skriver de i en låst digital provplattform. Lärarna berättar att när det gäller gymnasiearbetet följer de elevernas hela arbetsprocess genom regelbundna avstämningar. Eleverna för loggbok och rapporterar löpande i en rapportmall som lärarna läser och kommenterar vilket underlättar deras arbete med att följa elevernas arbetsprocess och upptäcka eventuellt fusk. Lärare som undervisar i yrkesämnena berättar att det är svårare att fuska i gymnasiearbetet på

ett yrkesprogram då det till stor del handlar om att kunna visa sina kunskaper praktiskt. Av intervju med rektorn framgår därutöver att skolan inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet arbetar med bedömningsfrågor där utformningen av bedömningssituationer i syfte att motverka fusk med hjälp av AI är en del av det arbetet.

Vidare framgår av granskningen att lärarna på ett tydligt sätt informerar eleverna om skolans normer och regler vad gäller fusk och hur reglerna är en grund för skolarbetet. Lärarna berättar att de regelbundet går igenom reglerna med eleverna vid start av läsår, mentorstid och utvecklingssamtal. Av inkommen dokumentation framgår att rutinerna finns tillgängliga på skolans digitala lärplattform. Eleverna och lärarna berättar att lärarna även informerar dem om vad som gäller vid fusk inför att de ska påbörja nya moment.

Av granskningen framgår vidare att lärarna arbetar för att eleverna ska få förståelse för sitt eget ansvar kopplat till användandet av olika AI-verktyg. Lärarna uppger att de upplyser eleverna om att AI-verktyg inte garanterar att en text är korrekt och att det alltid är eleven själv som ansvarar för innehållet i sina skoluppgifter. Enligt lärarna är det viktigt att tydliggöra för eleverna vad syftet med uppgiften är och vad de ska bedöma samt på vilka sätt de får och inte får använda AI i den aktuella uppgiften. Lärarna berättar att det finns risk för fusk i alla former av bedömningssituationer och att det därför är viktigt att fortlöpande föra en dialog med eleverna om vad som är fusk och inte i olika bedömningssituationer. Eleverna bekräftar lärarnas utsagor även om de anser att det ibland kan vara svårt att alltid veta exakt var gränsen går för användandet av AI-verktyg. Enligt eleverna brukar lärarna förklara vikten av att de har de kunskaper som samhället kräver av dem när de väl kommer ut i yrkeslivet.

Lärarnas arbete för att utveckla sin bedömningspraktik

Granskningen visar att lärarna följer upp bedömningssituationer och betygsgrundande underlag i syfte att utveckla sin bedömningspraktik samt för att motverka vilseledande. Lärarna bedriver även ett aktivt utvecklingsarbete för att hålla sig uppdaterade med teknikutvecklingen.

Av granskningen framgår att lärarna regelbundet följer upp hur ändamålsenliga olika bedömningsunderlag har varit, samt hur väl olika uppgifter fungerar i relation till bedömning och betygsättning i syfte att motverka vilseledande. Enligt lärarna bedriver de ett regelbundet arbete med att följa upp och utvärdera ändamålsenligheten i sina bedömningsunderlag, vilket även inkluderar frågor om att minska riskerna för fusk. Rektorn berättar att detta arbete sker inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och genomförs i både ämneslag och arbetslag, där lärarna exempelvis gemensamt går igenom olika bedömningssituationer och justerar vid behov. Lärarna följer också upp olika bedömningssituationer när de sambedömer och kan vid sådana tillfällen till

exempel identifiera att frågor behöver ställas på andra sätt eller att de behöver bedöma innehållet på ett annat sätt. Lärarna ger vid intervjuer exempel på när denna typ av uppföljningar har lett till att skolan ändrat i sina rutiner för att minska riskerna för att elever fuskar. Skolan har exempelvis helt frångått att använda sig av inlämningsuppgifter vid bedömning.

Det framgår vidare av granskningen att lärarna på olika sätt arbetar för att kunna hålla sig uppdaterade med teknikutvecklingen. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att lärarna löpande får stöd av en förstelärare som har ett uppdrag relaterat till AI, bland annat genom workshops och föreläsningar. Lärarna uppger att de i kollegiet diskuterar och ger varandra tips kring hur de ska minska riskerna för otillåten AI-användning bland eleverna och att denna typ av samverkan lett till att skolan vidtagit flera förändringar. Lärarna berättar hur AI i ämnen som programmering på teknikprogrammet byggs in i alla moment och att det finns höga krav på elevernas AI-kompetens inom den bransch de kommer att arbeta inom. Enligt lärarna är eleverna vetgiriga och tillsammans med lärarna diskuterar de regelbundet hur de kan använda AI på ett konstruktivt sätt. Lärarna beskriver att elevernas användande av AI i undervisningen är en utmaning som kräver en hög kompetens inom området hos läraren för att bland annat kunna klargöra när eleverna får och när de inte får använda AI.

Upptäcka och hantera vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas beredskap för att upptäcka och hantera situationer där elever vilseleder.

Lärarnas beredskap för att hantera situationer där elever vilseleder

Granskningen visar att lärarna har god beredskap i form av strategier och arbetssätt för att upptäcka vilseledande och att lärarna tillämpar dessa.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar aktivt med att informera eleverna om hur arbetsgången ser ut vid situationer där en eller flera elever har vilselett. Enligt eleverna, lärarna och rektorn informerar lärarna regelbundet eleverna om skolans rutiner för fusk och vilka konsekvenserna blir om lärare upptäcker att elever fuskar. Enligt lärarna tar de upp denna information med eleverna vid läsårsstart och därefter vid ytterligare tillfällen under terminen.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder sig av flera olika strategier för att upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer på plats i lektionssalen. Rektorn, lärarna och eleverna ger vid intervjuerna flera exempel på hur lärarna arbetar för att upptäcka fusk. De berättar att eleverna skriver de allra flesta proven i en låst digital provplattform och lärarna cirkulerar i lektionssalen och kontrollerar vad eleverna har uppe på sina datorskärmar. Eleverna och lärarna uppger därutöver att lärarna samlar in elevernas mobiltelefoner samt eventuella

smartklockor och hörlurar och sätter upp skärmar vid behov. Eleverna uppger i intervju att lärarna gör på samma sätt och att det är svårt att fuska när de skriver prov i lektionssal.

Av granskningen framgår också att lärarna har arbetssätt för att upptäcka plagiat och bedöma risken för att elever tagit hjälp av AI-verktyg på ett otillåtet sätt för att generera innehåll till gymnasiearbetet och andra uppgifter där eleverna arbetat utanför lektionstid. Enligt rektorn, lärarna och eleverna har lärarna alltmer slutat att använda traditionella inlämningsuppgifter och de flesta bedömningssituationer sker på plats i lektionssal. Lärarna berättar att för de elever som gör APL använder de sig av en digital plattform för att synliggöra och följa upp elevens lärande. Uppgifterna eleverna får genom plattformen har en tydlig koppling till deras praktikplats vilket försvårar vilseledande. Eleverna för loggbok och rapporterar löpande i en rapportmall där lärarna läser och kommenterar vilket underlättar för lärarna att följa elevernas arbetsprocess och upptäcka eventuellt fusk. Rektorn uppger att lärarna som handleder gymnasiearbeten diskuterar med eleverna löpande under arbetets gång och håller muntliga avstämningar både enskilt och i grupp. Lärarna berättar att det går förhållandevis få elever på skolenheten och att de känner eleverna väl, exempelvis hur de skriver och formulerar sig vilket enligt lärarna underlättar arbetet med att identifiera texter där eleverna tagit hjälp av generativ AI. Lärarna berättar att de ställer frågor och diskuterar med eleverna under gymnasiearbetets gång. För eleverna som läser vid det industritekniska programmet hålls ett avslutande trepartssamtal för gymnasiearbetet där även elevens handledare deltar.

Vidare framgår av granskningen att lärarna har god uppmärksamhet i samband med nationella prov i syfte att minska riskerna för fusk. Av intervjuerna med rektorn, lärarna och eleverna framgår att lärarna även vid nationella prov använder strategier så som att samla in mobiltelefoner och andra tekniska hjälpmedel samt att de sätter upp skärmar vid behov. Lärarna berättar att eleverna skriver de nationella proven i en digital provplattform utan tillgång till internet vilket minskar risken till fusk. Eleverna uppger att det är näst intill omöjligt att fuska vid de nationella proven och lärarna uppger att det är ytterst sällan de ertappat någon elev med att fuska vid dessa tillfällen.

Av granskningen framgår också att lärarna använder sig av strategier för att göra överväganden och hantera situationer som handlar om fusk. Det framgår av intervjuer med rektorn, biträdande rektorn och lärarna samt av inkommen dokumentation att lärarna tillämpar skolenhetens rutin för fusk i situationer där de misstänker eller ertappar elever med att fuska. Lärarna berättar vid intervju att de avbryter provsituationen omgående och provet eller inlämningsuppgiften ogiltigförklaras. Såväl lärarna som rektorn uppger att även rektorn blir involverad i ärendena för att exempelvis delta vid samtal med eleven och eventuella vårdnadshavare. Lärarna uppger samstämmt att de anser sig få stöd av rektorn i

situationer av fusk samt att eleverna får stöd av sin mentor och vid behov av representanter i elevhälsoteamet. Det framgår vidare av intervjuerna att skolenheten använder en konsekvenstrappa för fusk. Enligt rektorn och lärarna avgör de konsekvenserna av vilseledandet utifrån faktorer som allvarlighetsgrad, vilken typ av bedömningssituation det handlar om samt huruvida fuskets skett vid upprepande tillfällen.

På Skolinspektionens vägnar

X Robert Östberg

Beslutsfattare

Signerat av: Robert Östberg

X Johanna Salomonsson

Föredragande

Signerat av: Johanna Salomonsson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Anders Haglund och Pia Almarlind medverkat.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom granskat område bedöms om verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande
- Samordnad information på skolan
- Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag
- Upptäcka och hantera vilseledande

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen intervjuade elever och personal på Örnsköldsviks gymnasium Sigma den 16 och 17 september 2026. Intervjuerna genomfördes digitalt via länk av utredarna Johanna Salomonsson och Pia Almarind.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- två gruppintervjuer med totalt åtta elever som studerar år 2 och 3 på industritekniska programmet samt teknikprogrammet
- två gruppintervjuer med totalt åtta lärare som undervisar elever i år 2 och 3 på industritekniska programmet samt teknikprogrammet
- en intervju med ansvarig rektor för skolenheten samt en biträdande rektor
- dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från de digitala intervjuerna och getts tillfälle att yttra sig.

De samlade iakttagelserna från alla verksamheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2027.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionen ska granska verksamheters kvalitet

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Betyg ska utgå från en bedömning av elevens kunskaper

I skollagen (2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation (2 kap. 10 § skollagen). I förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (nedan Lgy25)² anges att rektorn, som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgy25, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 § skollagen). Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygsriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (15 kap. 24 § andra stycket skollagen).³ Vid betygssättning i ett ämne

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² Lgy25 gäller för utbildningar som påbörjas från och med 1 juli 2025. Se förordning (2024:662) om ändring i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 (benämns Lgy11).

³ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygsriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (SFS 2022:146).

på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (15 kap. 25 a § skollagen).⁴ Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne (Lgy25, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg).⁵

I gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper (5 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § tredje stycket skollagen).

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har (Lgy 25, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter). Alla som arbetar i skolan ska i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför. Läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen (Lgy25, avsnitt 2.2 Normer och värden).

⁴ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.

⁵ Äldre lydelse (Lgy11): Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (SKOLFS 2022:13).